

АНКЕТА
(въпроси към български поети, третиращи антични мотиви)

Доротей Табакова

В какви моменти се обръщате към античната тематика и има ли конкретни поводи за този творчески интерес?

Езикът на митологичните образи и сюжети наистина е универсален и може да се използва като фабрика или склад за сюжети и размисли във всяко време. Въпреки факта, че в днешно време класическата образованост отдавна не е масова и това прави такива текстове по-слабо диалогични. Все пак, има някакво удоволствие в това да си вписан в Червената книга.

Колкото до мен лично – мисля, че професионалното образование и „природният“ ми емоционален профил отдавна са се споили в неразделимо цяло. Често мисля себе си и живота си в митологични образи. Конкретните поводи за написване на един или друг текст винаги са биографични (което включва и емоционалния, и житейския, и интелектуалния опит), а използването на гръцките митологични рамки е вид код, преработка на биографичния материал и начин той да бъде осмислен и споделен.

Кои са античните теми и/или образи, които ви привличат и с какво?

Одисей, колкото и да е банално – привлича ме противоречието между желанието за дом и завръщане и импулса за пътуване и усвояване на нови пространства. Медея – пределът на майчинството и страстта. Орест и Електра – потъването в цикъла на възмездието и излизането от него. Кентаврите – преодоляната двойственост, съчетаването на несъчетаеми природи.

Имате ли определена целева група, към която адресирате творбите си, и как се вписва в подобно адресиране античната тематика? Очаквате ли, че читатели, които нямат знания за античността, биха разбрали творбите, в които тя присъства, и как виждате отговора на съвременния читател на античната сюжетика?

Не знам дали пиша за някого – поне осъзнато. Имам в главата си някаква неясна представа за таргета си; често го свеждам до тесен приятелски кръг и винаги се изненадвам, когато получа обратна връзка от по-далеч. Вероятно преживелиците ми са достатъчно типови, за да могат да влязат в резонанс с тези на различни читатели, дори такива, които не познават античността.

Вашата творческа работна практика включва ли запознаване с антични ресурси?

По-скоро професионалната ми дейност предизвиква творчески импулси, без да търся тази връзка целенасочено. Спомням си, например, как текстът „Одисей наобратно” се роди в нощ на четене на коректури на моя брой на сп. „Критика и хуманизъм”. Вторичните текстове провокираха първичен. Моите стихотворни „Медеи” пък се родиха при работата ми с Еврипид.

Ако да, то какви са пътищата, по които достигате до античните първообрази (текстове на оригиналните езици, преводи, коментари, чуждо творчество, рецепиращо античната тематика, критическа класическа и/или литературна рецепция, изкуства)?

Всичко изредено в някаква степен. Често ми влияят модерни автори, пишещи на антична тема. Сблъсъкът ми с „Мухите” на Сартр през студентските ми години до голяма степен определи областта на интересите ми впоследствие. Тогава целенасочено изчетох всякакви текстове от ново време по темата за Орест и Електра и се убедих, че тези образи и сюжети „работят” във всякакъв контекст.

Опитът ми като преводач също оказва влиянието си, доколкото творческият процес на превеждане минава през „вживяване” в оригиналния текст, независимо от историческата и културната дистанция, и особено ако става дума за превод на мерена реч (а аз почти нямам прозаичен опит). Подчинението на преводача е особен вид свобода, която дава нова гледна точка към собствения живот и вътрешен свят.

Как се отнасяте към творчеството на чуждестранни или български поети, които по някакъв начин преработват античните текстове? Някой от тях оказал ли е по-специално влияние върху вас?

Винаги с голям интерес, не винаги с одобрение. Не обичам, когато преработката на антични мотиви е само израз на „александрийска ученост”.

Вече споменах Сартр; на младини са ми повлияли и други френски драматурзи, Кокто, Жироду, Ануи. Обичам няколко стихотворения на Манделщам с антични мотиви. От нашите – Кирил Мерджански.

Какви други теми (различни от античните) ви занимават като творец? Какво е мястото на античните мотиви в цялостния ви творчески поглед и възприемане на света, как се свързват античното и модерното, античното и българското или античното и личното?

В писането съм голям егоцентрик (както, вероятно, повечето поети); творчеството е за мен „разчистване на сметки” с емоционални и екзистенциални проблеми, с които не бих се справила иначе.

Така, както виждаме луната с различна големина в зависимост от това колко далече си я представяме, така и погледът на съвременен човек към античността включва –

осъзнато или не – различно усещане за дистанция. Аз работя на къса дистанция, смятам, че диалогът никога не е прекъсвал истински.

Античното в българската култура (както и в тази на съседните балкански народи, доколкото знам нещо за нея) за мен е непрекъснато видимо и осезаемо в битови ежедневни жестове, тип общуване, места на общуване, семейни отношения, приятелски отношения. Доколкото България е част от средиземноморското културно пространство, аз понякога имам усещането, че си живея в античността.

Колкото до личното – това вече го казах: не мога да разгранича вътре в себе си професионалното и собствено личното.

Как вие лично възприемате античните текстове – като извор на творческо вдъхновение, като извор на универсални и непреходни ценности, които постоянно биват претворявани от традицията, като инструмент за една общочовешка (европейска) свързаност и съхранение на обща културна памет, като модели за разбиране на света, които са валидни и днес?

Всеки текст, дори/особено най-личният – е вид свързаност, включително с отдалечени времена и пространства. Писането е начин да поддържаш тази връзка жива, дори в случаите, когато пишеш „за чекмеджето“.

Античните текстове са и начин за проследяване на формирането на понятия и ценности, които един съвременен човек възприема като универсални, едва ли не природни. Иначе казано – те са добър инструмент за релативизиране на ценностите. А това също е вид свобода, на която държа.